

DOI 10.31651/2524-2660-2020-2-79-85

ORCID 0000-0003-3665-8501

КАБУСЬ Наталя Дмитрівна,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

e-mail: kabusnatali9901@gmail.com

УДК 378.147.091.31:331.102.24]:[378.018.8:364](045)

**НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

У статті висвітлено досвід організації та проведення навчальної практики здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Соціальна робота» Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, визначено її

потенціал у підготовці майбутніх фахівців соціальної галузі до професійної діяльності в контексті сталого розвитку.

Доведено, що навчальна практика надає значні можливості для формування компетен-

тнісно-креативного компоненту готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до діяльності в контексті сталого розвитку, зокрема, відпрацюванню проєктувальних, комунікативно-стимулювальних, організаційно-управлінських умінь майбутніх фахівців, оволодінню мистецтвом переконання, елементами ораторського мистецтва, сценарної та акторської майстерності, що є надзвичайно важливим для соціального педагога як фахівця, місією якого є соціальне виховання підростаючого покоління. Показано, що навчальна практика дозволяє майбутнім фахівцям здобути досвід розробки й реалізації соціально-виховних розвивально-мотиваційних заходів з метою стимулювання до сталого розвитку дітей у складних життєвих обставинах, що перебувають у центрах соціально-психологічної реабілітації, а також досвід створення духовно насиченого розвивально-творчого середовища під час проведення означених заходів, взаємодія з яким сприяє активізації особистісно-соціального, духовно-творчого й суб'єктно-діяльнісного розвитку вихованців, сприяє самоусвідомленню особистості як відповідального творця власного життя.

Ключові слова: сталий розвиток; фахівці соціальної галузі; професійна підготовка; навчальна практика; соціально-педагогічна діяльність

Постановка проблеми. Перехід людської цивілізації на засади сталості, що визнаний міжнародною спільнотою провідною стратегією третього тисячоліття [1], можливий за умови сталості розвитку на різних рівнях – особистості, соціальних груп, суспільства в цілому. Вагомий внесок у вирішення означених завдань можуть зробити педагоги всіх рівнів освіти – дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої, а також фахівці соціальної галузі (соціальні педагоги, соціальні працівники), котрі взаємодіючи у професійній діяльності з дітьми, молоддю, дорослими, людьми старшого віку, а також представниками проблемних соціальних груп та груп ризику, можуть і мають бути важливими суб'єктами стимулювання представників різних соціальних груп до сталого прогресивного розвитку.

З огляду на це формування готовності майбутніх соціальних педагогів та працівників до професійної діяльності зі сталого розвитку соціальних груп, під яким розуміємо стійкий гармонійний прогрес соціальної спільноти на засадах гуманізму, позитивної соціальної взаємодії та солідарності, здатності до само- і взаємодопомоги, самовідновлення й удосконалення, об'єднання зусиль для сталого прогресивного розвитку суспільства, є важливим завданням підготовки фахівців соціального профілю в умовах сьогодення. Водночас важливою умовою ефективності формування відповідної готовності майбутніх фахівців (невід'ємною

складовою якої є компетентнісно-креативний компонент) є посилення практичної спрямованості процесу професійної підготовки, в тому числі використання потенціалу всіх видів практик для здобуття майбутніми фахівцями соціальної галузі досвіду професійної діяльності в контексті сталого розвитку [2].

Аналіз наукових джерел свідчить, що питання практичної підготовки здобувачів вищої освіти загалом і соціально-педагогічного профілю зокрема, розглянуто в працях Ю.Д. Бойчука, О.А. Жерновникової, І.Д. Зверевої, А.Й. Капської, О.І. Москалюк, В.А. Поліщук, І.Ф. Прокопенка, Т.В. Шевчук, З.З. Фалинської та інших дослідників, які відзначають, що різні види практик в процесі професійної підготовки є важливим засобом формування професійної майстерності та компетентності, творчого стилю діяльності, перевірки власних знань та умінь в дії, оволодіння практичним досвідом, а отже – невід'ємним компонентом особистісного становлення фахівця [3–8]. Водночас актуальним залишається питання висвітлення потенціалу та досвіду організації практики майбутніх фахівців соціальної галузі в аспекті їхньої підготовки до діяльності зі сталого розвитку соціальних груп.

Метою статті є узагальнення досвіду організації та проведення навчальної практики здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Соціальна робота» Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди й визначення її потенціалу у системі підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до професійної діяльності в контексті сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснений нами науковий пошук дозволяє стверджувати: сталість як антипод розбалансованості, дисгармонійності означає здатність забезпечувати стійку прогресивність, гармонійність, цілісність розвитку, позитивність його результатів на основі самокерованості, спроможності попереджати і творчо вирішувати проблеми, що виникають [9]. У дослідженні обґрунтовано, що важливою умовою сталого розвитку соціальної групи є прогресивний розвиток особистості (як основного елемента соціальної спільноти будь-якого рівня) як відповідального суб'єкта власної життєдіяльності й активного соціального суб'єкта, здатного об'єднувати зусилля для сталого прогресивного розвитку суспільства.

При цьому під підготовкою майбутніх фахівців соціальної галузі до сталого розвитку соціальних груп розуміємо цілеспрямований, спеціально організований процес набуття суб'єктами освіти стійких світо-

глядних орієнтирів, сукупності знань і вмінь здійснювати переконливий вплив на мотиваційно-ціннісну, світоглядну, діяльнісно-поведінкову спрямованість соціальної групи з метою активізації процесів її саморозвитку й самоорганізації, становлення суб'єктності її представників, здобуття майбутніми фахівцями досвіду розробки й реалізації системи соціально-педагогічної діяльності зі сталого розвитку соціальних груп, що водночас забезпечує сталий розвиток і саморозвиток (духовно-ціннісний, особистісно-соціальний, професійно-творчий) майбутніх соціальних педагогів та працівників.

Ефективність такої підготовки забезпечується створенням певних умов в освітньому процесі, зокрема: 1) інтеграцією ідеї сталого розвитку зі змістом вищої соціально-педагогічної освіти протягом всього періоду навчання (що передбачає ознайомлення майбутніх фахівців з суттю й закономірностями сталого розвитку особистості, соціальної групи, суспільства; основними напрямками й особливостями соціально-педагогічної діяльності зі сталого розвитку різних соціальних груп з урахуванням їх специфіки; технологіями, методиками, способами, прийомами здійснення соціально-виховної, просвітницької, рекламно-інформаційної, превентивної, корекційно-реабілітаційної діяльності в контексті сталого розвитку); 2) створенням духовно насиченого розвивально-творчого середовища у закладі вищої освіти з одночасним формуванням здатності майбутніх соціальних педагогів та працівників створювати відповідне середовище в різних соціальних сферах в процесі професійної діяльності; 3) посиленням практичної складової підготовки майбутніх фахівців через активне залучення здобувачів до соціально-виховної й волонтерської діяльності в закладах соціального спрямування, а також використання потенціалу практикуму в соціальній галузі (перший рік навчання), практикуму зі спеціалізації (другий рік навчання) й усіх видів практик для здобуття суб'єктами освіти досвіду реалізації різних видів соціально-педагогічної діяльності з метою стимулювання представників різних соціальних груп до сталого розвитку починаючи з першого року навчання в університеті [9; 10].

Відзначимо, що відповідно до навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди майбутні фахівці соціальної галузі під час навчання в університеті проходять такі види практик: навчальна практика (в різних соціаль-

них інституціях) на другому році навчання; навчальна практика в соціальних службах та організаційно-виховна практика у дитячих таборих оздоровлення й відпочинку на третьому році навчання; виробнича соціально-педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти та спеціальних закладах освіти на четвертому році навчання; виробнича практика у соціальних службах та центрах зайнятості й науково-педагогічна практика у закладах вищої освіти на першому році навчання у магістратурі, науково-дослідна практика для підготовки магістерського дослідження на другому році навчання відповідно. Завдання до вказаних практикумів та різних видів практики, пов'язані з формуванням готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до діяльності зі сталого розвитку представників різних соціальних груп, детально відображено в публікації автора [9]. Розкриємо докладніше особливості організації навчальної практики в контексті набуття майбутніми фахівцями досвіду соціально-педагогічної діяльності зі сталого розвитку.

Навчальна практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» відповідно до навчального плану відбувається протягом тижня у третьому семестрі, містить 1,5 кредити й має ознайомлювально-активний характер. Важливими завданнями практики є: 1) ознайомлення суб'єктів освіти зі специфікою, технологіями та методами соціально-педагогічної діяльності у різних соціальних інституціях, що працюють з людьми у складних життєвих обставинах; 2) здобуття майбутніми фахівцями досвіду роботи з організації простих та комплексних творчих соціально-виховних профілактично-розвивальних заходів з дітьми, позбавленими батьківського піклування у центрах соціально-психологічної реабілітації; 3) закріплення на практиці теоретичних знань, здобутих під час вивчення дисциплін «Соціальні інституції», «Історія та теорія соціального виховання», «Основи сценарної роботи соціального працівника»; 4) розвиток проєктувальних, комунікативно-стимулювальних й організаційно-управлінських умінь майбутніх фахівців. Базами початкової практики студентів згідно з укладеними університетом договорами про співпрацю є Харківська районна філія Харківського обласного центру зайнятості, філія Державної установи «Служба пробації» в Харківській області, а також два заклади, що працюють з дітьми, позбавленими батьківського піклування (КЗ «Харківський обласний центр соціально-психологічної реабілі-

тації дітей» та Харківський обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей «Гармонія»).

Усі означені заклади є місцями можливого працевлаштування майбутніх соціальних педагогів та працівників. Відзначимо також, що два заклади соціально-педагогічної реабілітації було обрано не лише для організації творчих заходів для більшої кількості дітей у складних життєвих обставинах, а й з метою подальшого розширення спектру волонтерської діяльності майбутніх фахівців соціальної галузі. Кожен день навчальної практики відбувався на базі одного з закладів, де студенти мали можливість спілкування з провідними спеціалістами та партнерами закладу, які детально ознайомили здобувачів освіти зі специфікою й основними напрямками діяльності установи, презентували власний досвід й інноваційні методи просвітницької, профілактичної, соціально-виховної, корекційно-реабілітаційної діяльності закладу, розповіли про проблеми і труднощі, що виникають під час роботи, шляхи їх вирішення, зацентрували увагу майбутніх фахівців на розвивальній складовій роботи з конкретною категорією осіб у складних життєвих обставинах. Завдання для самостійної роботи студентів після відвідування інституції полягало в узагальненні досвіду діяльності закладу (центру зайнятості, служби пробації, центру соціально-психологічної реабілітації дітей) з метою позитивної соціалізації та сталого розвитку людей у складних життєвих обставинах; осіб, що мали конфлікт із законом; дітей, позбавлених батьківського піклування відповідно.

Крім цього, навчальною практикою було передбачено опанування майбутніми соціальними педагогами та працівниками методикою організації та проведення творчих соціально-виховних розвивально-мотиваційних заходів з дітьми, позбавленими батьківського піклування з урахуванням їхніх вікових особливостей, а також методикою реалізації комплексного заходу – спектаклю-казки для дітей з метою їх сталого розвитку. Для того, щоб реалізувати означені цілі під час короткого терміну практики, студенти були завчасно ознайомлені з вказаними завданнями, а також особливостями підготовки соціально-виховного заходу з метою стимулювання особистості до сталого розвитку, розвитку її суб'єктності, здатності до самоствердження через позитивні вчинки. Також у спільній діяльності з викладачем-керівником навчальної практики (котрим є автор публікації) майбутні фахівці працювали над створенням театралізованої ви-

стави як ефективної форми соціально-виховної, профілактичної та корекційно-реабілітаційної діяльності з дітьми, позбавленими батьківського піклування, що дозволяє створити святковий настрій усім присутнім й у ненав'язливій формі сприяти ствердженню цінності Істини, Добра, Краси, спонукати дітей до свідомого вибору позитивних стратегій життєдіяльності. Результатом підготовчої роботи майбутніх фахівців стали реалізовані у Харківському обласному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей «Гармонія» соціально-виховні творчі заходи для дітей різного віку: «Стежкою добра та дружби» для дошкільнят, «Мандрівка Всесвітом знань» для молодших школярів, заходи «Формула успіху» та «Спорт у нашому житті. Чи варто ним займатися?» для дівчаток і хлопчиків віком від 10 до 16 років, а також спектакль-казка «В лісовому королівстві» для вихованців КЗ «Харківський обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей».

Необхідно відзначити, що орієнтація майбутніх фахівців соціальної галузі на визначення теми, добір переконливого змісту, та пошук творчої форми реалізації соціально-виховного заходу з метою здійснення цілісного впливу на мотиваційно-чуттєву, світоглядну, діяльнісну сфери дітей для їх стимулювання до сталого розвитку сприяла значному підвищенню якості роботи й відповідальності студентів під час підготовки мотиваційних заходів.

Так, зокрема, готуючи захід про значення спорту у житті людини майбутні фахівці добирали яскраві переконливі приклади, які демонструють, що будь-які труднощі на шляху до значущих життєвих цілей можуть бути подолані, водночас їх досягнення потребує віри у власні сили й щоденної наполегливої праці. Добираючи приклади про людей, які всупереч негативним обставинам йшли вперед і досягали успіху (зокрема, 92-річної американки Гарріет Томпсон, котра перехворівши раком, стала найстаршою жінкою, яка пробігла марафонську дистанцію у 42 кілометри у Сан-Дієго за сім годин, 24 хвилини і ввійшла до Книги рекордів Гіннеса; спортсменів-параолімпійців Іллі Яременка, котрий народився тотально сліпим, однак став бронзовим призером Олімпійських ігор з плавання, Сергія Бурлакова, котрий на протезах став чемпіоном-параолімпійцем, переможцем міжнародних марафонів, Людиною планети 2003 року), а також наводячи приклади студентів різних факультетів Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, які мають значні спортивні досягнення, є призерами та учасниками Олімпійських ігор,

чемпіонами світу, Європи, України з різних видів спорту; розповівши притчу про жабеня, що дійшло до мети, майбутні фахівці прагнули, щоб діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, твердо переконалися: те, що інколи здається нам неможливим, насправді можливе.

Добираючи змістовне наповнення заходу, супровідні відеоматеріали, студенти прагнули, щоб вони були не лише цікавими, але й переконливими, спонукали замислитись і закликали до конкретних дій для досягнення життєвого успіху. Під час такої роботи майбутні фахівці самі осмислювали основні закони й закономірності сталого розвитку й намагалися донести їх до свідомості вихованців, прагнули переконати, що «неможливо – це не факт, а тільки думка., неможливо – це не вирок, а виклик, неможливо – це шанс перевірити себе, неможливо – можливо», акцентували увагу вихованців на тому, що ніколи не пізно розпочинати досягнення важливих життєвих цілей, а спорт є лише одним із шляхів до вершини, перемогою, в першу чергу, над самим собою, можливістю довести собі, що ти можеш, здатен, вмєш організувати себе на щоденну наполегливу працю. Наприкінці заходу діти разом зі студентами зробили голуба бажання, який, поряд з наполегливою працею, буде вести їх до здійснення заповітної мрії.

Відзначимо, що результати проведеної роботи засвідчили значний позитивний вплив як на дітей, так і на майбутніх фахівців. Така діяльність сприяла відпрацюванню проєктувальних, комунікативно-стимулювальних, організаційно-управлінських умінь майбутніх фахівців, що є важливою складовою готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності в контексті сталого розвитку. Під час створення спектаклю й спільних репетицій здобувачі оволодівають мистецтвом переконання, елементами ораторського мистецтва, сценарної та акторської майстерності, що є надзвичайно важливим для соціального педагога як фахівця, місією якого є соціальне виховання підростаючого покоління.

Навчальна практика сприяла формуванню таких компетентностей: загальних (здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної

мети) та спеціальних (здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби особистості та ресурси клієнтів; здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері; здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення; здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад) відповідно до стандарту.

Адміністрація та педагогічні працівники центрів соціально-психологічної реабілітації відзначили високий рівень підготовки студентів й проведення ними творчих заходів, їх позитивний вплив на вихованців, відмітили здатність студентів оперативно творчо реагувати на проблемні ситуації, що виникали в ході заходу. Зазначимо, що найбільш активні студенти були запрошені на посаду вихователя у центрі соціально-психологічної реабілітації, більшість студентів стали волонтерами означених закладів.

Під час проведення підсумкової конференції майбутні фахівці соціальної галузі відзначили цінність практики для власного професійного розвитку, підкреслили, що така діяльність дозволила усвідомити творчий характер діяльності соціального педагога і працівника, важливість професійного вдосконалення, свідомої роботи з розширення знань, набуття професійних умінь для здійснення соціально-педагогічної діяльності на творчому рівні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що ефективність підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до соціально-педагогічної діяльності в контексті сталого розвитку забезпечується інтеграцією ідеї сталого розвитку зі змістом вищої соціально-педагогічної освіти протягом усього періоду навчання з одночасним здобуттям досвіду діяльності в досліджуваному напрямі починаючи з першого року навчання в університеті (зокрема, під час спільної діяльності зі здобувачами освіти старших курсів з підготовки волонтерських заходів, спрямованих на розвиток суб'єктності особистості), а також в ході практикумів та різних видів практики в процесі професійної підготовки.

Результати проведеної роботи засвідчують, що навчальна практика надає значні можливості для формування компетентно-креативного компоненту готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до діяльності в контексті сталого розвитку й дозволяє здобути досвід діяльності зі стимулювання до сталого розвитку дітей у складних життєвих обставинах, а також досвід створення духовно насиченого роз-

вивально-творчого середовища під час проведення соціально-виховних заходів, взаємодія з яким сприяє активізації особистісно-соціального, духовно-творчого й суб'єктно-діяльнісного розвитку вихованців, спонукає стверджувати себе через позитивні вчинки, сприяє самоусвідомленню особистості як відповідального творця власного життя. Перспективою подальших досліджень є висвітлення досвіду проведення інших видів практики в аспекті формування готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до діяльності в контексті сталого розвитку.

Список бібліографічних посилань

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> (дата звернення 30.04.2020).
2. Kabus N. The use of activity-based approach as methodological basis of prospective social workers' training to sustainable development of social groups. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*. Bach, 2016. Vol. 66. P. 83–90. DOI:10.18052/www.scipress.com/ILSHS.72.83. URL: <https://www.scipress.com/ILSHS.66.140> (дата звернення 30.04.2020).
3. Бойчук Ю., Таймасов Ю. Компетентнісна парадигма в сучасній вищій професійній освіті. *Новий колегіум*. 2015. № 1. С. 38–44.
4. Жерновникова О.А., Штефан Л.А., Фазан В.В. Формування готовності майбутніх учителів математики до навчального проектування. *Science and Education*. 2017, No. 10. P. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-10-9>.
5. Москалюк О. Фахова практика як важлива складова практичної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія Педагогічні науки. 2016. № 4. С. 151–161.
6. Прокопенко І. Ф. Розвиток інноваційної педагогічної освіти як пріоритетний напрям модернізації національних систем підготовки освітянських кадрів у ХХІ ст. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2013. № 1. С. 48–55.
7. Фаїнська З.З. Практична підготовка майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Львів: Львівський національний ун-т ім. І. Франка, 2006. 20 с.
8. Шевчук Т.В., Сидельник О.П. Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів як невід'ємна детермінанта формування їхніх професійних компетенцій. *Науковий вісник НЛТУ України*. Серія економічна. 2017. Вип. 27. № 2. С. 189–193.
9. Кабус Н. Д. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до сталого розвитку соціальних груп: теорія і практика : монографія. Харків: Видавець Іванченка І. С., 2017. 416 с.
10. Kabus N. Providing a spiritually full stimulating and creative environment as the condition of effectiveness of social and pedagogical activities for sustainable development of social groups. *Journal of Sociology and Anthropology*. US : Newark, 2017. Vol. 1. No. 1. P. 17–25. DOI:10.12691/jsa-1-1-3. URL: <http://pubs.sciepub.com/jsa/1/1/3> (дата звернення 30.04.2020).

References

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (2015). Retrieved 30 Apr. 2020, from <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> [in Eng.].
2. Kabus, N. (2016). The use of activity-based approach as methodological basis of prospective social workers' training to sustainable development of social groups. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*. Bach, 66: 83–90. doi:10.18052/www.scipress.com/ILSHS.72.83. Retrieved 30 Apr. 2020, from <https://www.scipress.com/ILSHS.66.140> [in Eng.].
3. Boychuk, Y., Taimasov, Y. (2015). Competent paradigm in modern higher professional education. *New Collegium*, 1: 38–44. [in Ukr.].
4. Zhernovnykova, O., Shtefan, L., Fazan, V. (2017). Forming future mathematics teachers' instructional design skills. *Science and Education*, 10: 74–81. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-10-9>. [in Ukr.].
5. Moskalyuk, O. (2016). Professional practice as an important component of practical training of future specialists in the social sphere. *Collection of scientific papers of the National Academy of State Border Guard Service of Ukraine*. Series Pedagogical Sciences, 4: 151–161. [in Ukr.].
6. Prokopenko, I.F. (2013). Development of innovative pedagogical education as a priority direction of modernization of national systems of training of educational personnel in the XXI century. *Theory and practice of social systems management: philosophy, psychology, pedagogy, sociology*, 1: 48–55. [in Ukr.].
7. Falinska, Z.Z. (2006). Practical training of future social educators in higher education institutions (PhD dissertation). *Theses*. Lviv: Ivan Franko Lviv National University [in Ukr.].
8. Shevchuk, T.V., Sedelnyk, O.P. (2017). Practical training of students of higher education institutions as an essential determinant of the formation of their professional competences. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*. The series is economical, 27 (2): 189–193. [in Ukr.].
9. Kabus, N.D. (2017a). *Future social educators' training for sustainable development of social groups: theory and practice*: monograph. Kharkiv: Publ. Ivanchenko I.S. [in Ukr.].
10. Kabus, N. (2017b). Providing a spiritually full stimulating and creative environment as the condition of effectiveness of social and pedagogical activities for sustainable development of social groups. *Journal of Sociology and Anthropology*. US: Newark, 1(1): 17–25. doi:10.12691/jsa-1-1-3. Retrieved 30 Apr. 2020, from <http://pubs.sciepub.com/jsa/1/1/3> [in Eng.].

KABUS Natalia,

Doctor in Pedagogy, Professor of Social Work and Social Pedagogy Department,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

EDUCATIONAL PRACTICE AS A COMPONENT OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SOCIAL FIELD TRAINING TO ACTIVITIES IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary. Introduction. The article substantiates that formation of the readiness of future specialists in the social field for social and pedagogical activities for sustainable development of personality, social groups and society (which is an important condition of the effectiveness of their professional activity in the context of modern civilization challenges) requires strengthening practical

component of future specialists training, in particular, using potential of all kinds of practice to develop such readiness.

The purpose of the article is to summarize the experience of organizing and implementing the educational practice of higher education students, majoring in Social Work in H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical

University as well as determining its potential in future social teachers and workers training for professional activities in the context of sustainable development.

The methods of analysis, synthesis and design for development of educational practice program; generalization of the experience; observation and expert evaluation method for determining the results of the work are used in the article.

Results: It is proved that the effectiveness of future social teachers and workers training for social and pedagogical activities in the context of sustainable development is ensured by integration of the idea of sustainable development with the content of higher social-pedagogical education during the whole study period with simultaneous gaining the experience in the studied area in the process of practical activity, as well as gaining the experience of creating a spiritually full stimulating and creative environment during organizing social and educational events. It is shown that interaction with such environment promotes activation of personal-social, spiritual-creative and subject-activity development of pupils, encourages asserting themselves through positive actions, promotes self-awareness of individual as responsible creator of his own life.

Originality. The possibilities of educational practice for acquiring by future specialists of the social field experience in the development and implementation of social and educational developmental and motivational measures to stimulate sustainable development of children in difficult life circumstances in the centers of social and psychological rehabilitation are revealed.

Conclusion. The results of the work proved that educational practice contributed to the formation of competence-creative component of future specialists in the social field readiness to work for sustainable development of individual and social groups. In particular, it contributed to the development of projective, communicative-stimulating, organizational and managerial skills of future specialists, as well as mastering the art of persuasion, the elements of oratory, screenwriting and acting, which is extremely important for the social teacher as a specialist whose mission is social upbringing of the younger generation.

Keywords: *sustainable development; specialists in the social field; professional training; educational practice; social and pedagogical activity.*

Одержано редакцією 30.04.2020
Прийнято до публікації 15.05.2020